

รูปแบบการพัฒนาระดับมาตรฐานวิธีปฏิบัติเภสัชกรรมชุมชน (GPP) ในร้านขายยาแผนปัจจุบัน จังหวัดสิงห์บุรี

อุสาห์ จันทรวิจิตร
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสิงห์บุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงานยกระดับมาตรฐานตามหลักวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (Good Pharmacy Practice : GPP) ในร้านขายยาแผนปัจจุบัน ของจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้รับอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.1) จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 46 คน ดำเนินการตั้งแต่เดือนเมษายน 2561 - เมษายน 2562 รวบรวมข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มกระบวนการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานยกระดับมาตรฐาน GPP ในร้านขายยาแผนปัจจุบันครั้งนี้ ใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) กำหนดกระบวนการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของผู้รับอนุญาตและเภสัชกรผู้ปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งมีการประเมินความพึงพอใจผู้รับบริการร้านขายยาแผนปัจจุบัน ที่ผ่านการประเมินมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และ Paired Samples T- Test

ผลการดำเนินงานพบว่าหลังจากผู้รับอนุญาตมีการประเมินตนเองร่วมกับเจ้าหน้าที่ตามเกณฑ์มาตรฐานครั้งที่ 1 มีร้านขายยาแผนปัจจุบันที่สมัครใจเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาโดยใช้รูปแบบฯ จำนวน 36 ร้าน ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 11 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 23.9 ส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์ หมวด 3 บุคลากร ผลการประเมินหลังกระบวนการพัฒนา มาตรฐานโดยใช้รูปแบบฯ พบว่า ร้านที่สมัครใจเข้าร่วมกระบวนการพัฒนา ผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานทั้งหมด 36 ร้าน คะแนนเฉลี่ยผลการประเมินมาตรฐานภาพรวม และจำแนกรายหมวดเพิ่มขึ้น มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 สำหรับผลการประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการร้านขายยาแผนปัจจุบันที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน GPP ของจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผู้รับบริการมีความพึงพอใจในภาพรวมระดับมาก โดยมีความพึงพอใจสูงสุด ด้านสถานที่ รองลงมา คือ ด้านบุคลากร ด้านอุปกรณ์ ด้านการควบคุมคุณภาพยา และ ด้านการให้บริการทางเภสัชกรรมในร้านยา ตามลำดับ

คำสำคัญ รูปแบบการพัฒนา,มาตรฐานวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน,ร้านขายยาแผนปัจจุบัน

Abstract: Development Model to Upgrade Good Pharmacy Practice (GPP) Standards in Drugstore, Singburi.

Usa Chuntaravichit

Singburi Public Health Office

This research is a participatory action research. (Participatory Action Research-PAR). To develop an operational model to raise the standard in accordance with Good Pharmacy Practice (GPP) in the drugstore. of Singburi province. The sample consisted of 46 recipients of drugstore licensing. Conducted from April 2018 - April 2019. Data were collected using a questionnaire, interview, group meeting. The process of developing a model to raise the GPP standards in this drugstore. Use the Quality Cycle (PDCA) to define the participatory operating process for licensees and pharmacists. As well as evaluating the satisfaction of the recipients of the drugstore. That has passed the standard evaluation. Data analysis by using descriptive statistics and Paired Samples T-Test. The results showed that after the licensee had a self-evaluation by the staff, according to the standard criteria, there were 36 drugstore that voluntarily participated in the development process using the format of 36 drugstores, passing the criteria of the number of 11 stores, 23.9 percent. Mostly passed the criteria Category 3 Personnel Assessment results after the development process Standardized by using the model, found that stores that voluntarily join the development process pass all 36 shop assessment criteria. Overall average scores of standard evaluation and more categories classified was a statistically significant difference ($p < 0.01$). As for the evaluation of the satisfaction of service recipients that have been GPP certified found that the service recipients are satisfied at a high level in terms of structure, personnel, equipment, quality control and pharmaceutical services, respectively.

Keyword : Development Model, Good Pharmacy Practice (GPP) Standards, Drugstore

บทนำ

ร้านขายยาแผนปัจจุบัน เป็นหน่วยบริการทางสาธารณสุขหน่วยหนึ่งซึ่งช่วยในการให้คำปรึกษาเรื่องยา ขยายให้กับผู้เจ็บป่วยเบื้องต้น เป็นธุรกิจบริการที่มีกฎหมายควบคุม การเปิดให้บริการต้องขอใบอนุญาต ขยายยา ผู้ขอใบอนุญาตจะต้องมีเภสัชกรที่มีใบประกอบโรคศิลปะเป็นผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการ ปัจจุบันมีการ กำหนดมาตรฐานร้านยาโดยสภาเภสัชกรรม มีการประเมินร้านขายยา และให้การรับรองเมื่อมีคุณสมบัติ ตามมาตรฐานที่กำหนด เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 ได้มีประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดระยะเวลาผู้รับอนุญาตขยายยาแผนปัจจุบัน และผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการ ต้องปฏิบัติตาม กฎกระทรวงการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตขยายยาแผนปัจจุบัน พ.ศ. 2556 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนพิเศษ 215ง วันที่ 31 สิงหาคม 2560) กำหนดให้ผู้รับอนุญาตขยายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1) ก่อนวันที่กฎกระทรวงมีผลใช้บังคับ (ได้รับอนุญาตก่อนวันที่ 25 มิถุนายน 2557) จะต้องปฏิบัติตามหลักวิธี ปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (Good Pharmacy Practice : GPP) ภายในระยะเวลาที่กำหนด 3 ช่วงเพื่อใช้ พิจารณาประกอบคำขอต่ออายุใบอนุญาตในช่วงสิ้นปี พ.ศ.2561 พ.ศ.2563 และพ.ศ.2565 ตามลำดับ ทั้งนี้ ผู้รับอนุญาตที่ไม่ผ่านการประเมินตามหลักวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (Good Pharmacy Practice : GPP) จะไม่ได้รับการต่ออายุใบอนุญาตฯ ตามกฎกระทรวงการขออนุญาต และการออกใบอนุญาตขยายยา แผนปัจจุบัน พ.ศ.2556 ข้อ 16(2) และตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการผ่านการตรวจประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรม วันที่ 8 เมษายน 2559 สถานที่ขายยาที่ผ่านการตรวจประเมิน จะต้องไม่พบข้อบกพร่องร้ายแรง (Critical defect) และ คะแนนเฉลี่ยแต่ละหมวดต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 70

จังหวัดสิงห์บุรี มีร้านขายยา ที่ได้รับอนุญาตก่อนประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การกำหนด เกี่ยวกับสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตามกฎหมายว่าด้วยยา พ.ศ. 2557 (Good Pharmacy Practice) โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 25 มิถุนายน 2557 จำนวน 38 ร้าน และมีร้านขายยาที่ได้รับอนุญาตหลังประกาศฯ ดังกล่าว จำนวน 9 แห่ง และมีร้านขายยา 1 แห่ง ที่ผ่านเกณฑ์ประเมินร้านยาคุณภาพ จากสภาเภสัชกรรม แล้ว ซึ่งถือว่าผ่านตามเกณฑ์ในประกาศฯ การปฏิบัติตามหลักวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (Good Pharmacy Practice : GPP) ของร้านขายยาจะเป็นหลักประกันให้ประชาชนที่ได้รับบริการจากร้านขายยา ที่มีคุณภาพ ได้รับความปลอดภัยในการใช้ยา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่พัฒนารูปแบบการดำเนินงานยกระดับ มาตรฐาน GPP ในร้านขายยาแผนปัจจุบันของจังหวัดสิงห์บุรี เพื่อเตรียมความพร้อมร้านขายยาแผน ปัจจุบัน ที่จะต้องรองรับกรณีปฏิบัติในผ่านเกณฑ์ในมาตรฐาน GPP ครบทุกมาตรฐานให้ได้ภายในวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2565 และยังใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาร้านขายยารูปแบบหนึ่งซึ่งผู้สนใจจะได้นำไปใช้ ประโยชน์ในโอกาสต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงานยกระดับมาตรฐานตามหลักวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (Good Pharmacy Practice : GPP) ในร้านขายยาแผนปัจจุบัน ของจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้รับอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.1) จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 46 คน ดำเนินการตั้งแต่เดือนในช่วงเดือนเมษายน 2561 - เมษายน 2562 รวบรวมข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1.แบบบันทึกการประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนในสถานที่ขายยาแผนปัจจุบัน ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การกำหนดเกี่ยวกับสถานที่ อุปกรณ์ วิธีการปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนในสถานที่ขายยาแผนปัจจุบัน ตามกฎหมายว่าด้วยยา พ.ศ. 2557

2.รูปแบบการดำเนินงานยกระดับมาตรฐานตามหลักวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (Good Pharmacy Practice : GPP) ในร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.1) ของจังหวัดสิงห์บุรีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.แบบประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการในร้านขายยาแผนปัจจุบันที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน (Good Pharmacy Practice: GPP)

กระบวนการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานยกระดับมาตรฐาน GPP ในร้านขายยาแผนปัจจุบัน

กระบวนการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานยกระดับมาตรฐาน GPP ในร้านขายยาแผนปัจจุบัน จังหวัดสิงห์บุรี มีการดำเนินงานโดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) ในการบริหารจัดการ ใน 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (PLAN) โดยศึกษาบริบทและวิเคราะห์สถานะปัจจุบันตามมาตรฐาน GPP ของร้านขายยาแผนปัจจุบัน เพื่อใช้ในการวางแผนการพัฒนา 2) การปฏิบัติ (DO) โดยปฏิบัติตามแผนที่กำหนดเริ่มจากการสร้างรูปแบบในการพัฒนาที่ได้จากการศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัย และนำรูปแบบไปปฏิบัติ 3) ตรวจสอบการทำงาน (CHECK) (ประเมินความเป็นไปได้ในการนำมาใช้ปฏิบัติและขยายผล 4.) ปรับปรุงแก้ไขเมื่อพบปัญหา (ACTION) เมื่อพบข้อบกพร่องนำไปใช้ในการวางแผนแก้ไข ในการดำเนินงานขั้นที่ 2 ต่อไป เป็นวงจรไม่มีที่สิ้นสุด ดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของผู้รับใบอนุญาตและเภสัชกรผู้ปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งมีการประเมินผลลัพธ์การดำเนินงานในมุมมองผู้รับบริการ โดยการประเมินความพึงพอใจผู้รับบริการร้านขายยาแผนปัจจุบัน จังหวัดสิงห์บุรี ที่ผ่านการประเมินมาตรฐาน GPP

การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้รับใบอนุญาต และแบบบันทึกประเมินวิธีการปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนในสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันก่อนและหลังเข้ากระบวนการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานยกระดับมาตรฐาน (Good Pharmacy Practice: GPP) และแบบประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการในร้านขายยาแผนปัจจุบันที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน Good Pharmacy Practice: GPP)

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายหมวดตามเกณฑ์มาตรฐาน (Good Pharmacy Practice: GPP) ด้วย Paired Samples T-Test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่.05

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของร้านขายยาแผนปัจจุบันของจังหวัดสิงห์บุรี

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของร้านขายยาแผนปัจจุบันของจังหวัดสิงห์บุรี (n=46)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
การอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.1)		
ก่อนวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2557	37	80.4
หลังวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2557	9	19.6
สถานที่ตั้ง		
เขตเทศบาล	33	71.7
นอกเขตเทศบาล	13	28.3

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของร้านขายยาแผนปัจจุบันของจังหวัดสิงห์บุรี (n=46) (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะของผู้รับใบอนุญาต		
เภสัชกร	20	43.5
ไม่ใช่เภสัชกร	26	56.5
ระดับการศึกษาของผู้รับใบอนุญาต		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	12	26.1
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	34	73.9
กลุ่มอายุของผู้รับใบอนุญาต		
< 30 ปี	6	13.1
31-40 ปี	8	17.4
41-50 ปี	14	30.4
50-60 ปี	7	15.2
>60 ปี	11	23.9
จำนวนปีที่ประกอบกิจการ		
<5 ปี	19	41.3
5-10 ปี	4	8.7
10-15 ปี	3	6.5
>15 ปี	20	43.5

ร้านขายยาแผนปัจจุบันของจังหวัดสิงห์บุรี ที่เข้าเกณฑ์การพัฒนายกระดับมาตรฐาน (Good Pharmacy Practice: GPP) จำนวน 46 แห่ง ส่วนใหญ่ได้รับ การอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.1) ก่อนวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2557 จำนวน 37 แห่ง (ร้อยละ 80.4) มีสถานที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล จำนวน 33 แห่ง (ร้อยละ 71.7) ผู้รับใบอนุญาตไม่ใช่เภสัชกร จำนวน 26 แห่ง (ร้อยละ 56.5) ผู้รับใบอนุญาตจบ การศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวน 34 แห่ง (ร้อยละ 73.9) อายุ 41-50 ปี จำนวน 14 แห่ง (ร้อยละ 30.4) และประกอบกิจการมากกว่า 15 ปี จำนวน 20 แห่ง (ร้อยละ 43.5) รองลงมา น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 19 แห่ง (ร้อยละ 41.3) ตาราง 1

2.ผลของการพัฒนาโดยใช้รูปแบบการดำเนินงานยกระดับมาตรฐาน GPP ในร้านขายยาแผนปัจจุบัน ของจังหวัดสิงห์บุรี

ตาราง 2 เปรียบเทียบจำนวนร้านขายยาแผนปัจจุบันก่อน-หลังการใช้รูปแบบการดำเนินงานยกระดับมาตรฐาน Good Pharmacy Practice: GPP (n=36)

ข้อกำหนดตามประกาศฯ	จำนวนร้านที่ผ่านการประเมิน	
	ก่อน	หลัง
หมวด 1 สถานที่	12 (ร้อยละ 26.09)	36 (ร้อยละ 100)
หมวด 2 อุปกรณ์	12 (ร้อยละ 26.09)	36 (ร้อยละ 100)
หมวด 3 บุคลากร	15 (ร้อยละ 30.61)	36 (ร้อยละ 100)
หมวด 4 การควบคุมคุณภาพยา	11 (ร้อยละ 23.91)	36 (ร้อยละ 100)
หมวด 5 การให้บริการทางเภสัชกรรมในร้านยา	13 (ร้อยละ 28.26)	36 (ร้อยละ 100)
ภาพรวม	11 (ร้อยละ 23.91)	36 (ร้อยละ 100)

การพัฒนาร้านขายยาแผนปัจจุบัน ของจังหวัดสิงห์บุรี ตามเกณฑ์มาตรฐาน (Good Pharmacy Practice: GPP) มีเป้าหมายการพัฒนา ทั้งหมด 46 แห่ง แต่หลังจากผู้ได้รับใบอนุญาตมีการประเมินตนเองร่วมกับเจ้าหน้าที่ตามเกณฑ์มาตรฐาน มีร้านขายยาแผนปัจจุบันที่สมัครใจเข้าร่วมกระบวนการพัฒนา จำนวน 36 ร้าน ผลการประเมินมาตรฐานก่อนการพัฒนาโดยใช้รูปแบบฯ พบว่า ส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์หมวด 3 บุคลากร จำนวน 15 ร้าน ร้อยละ 32.61 รองลงมา หมวด 5 การให้บริการทางเภสัชกรรมในร้านยา จำนวน 13 ร้าน ร้อยละ 28.26 หมวด 1 สถานที่ หมวดที่ 2 อุปกรณ์ จำนวน 12 ร้าน ร้อยละ 28.26 และหมวด 4 การควบคุมคุณภาพยา จำนวน 11 ร้าน ร้อยละ 23.91 และหมวด 4 การควบคุมคุณภาพยา ร้านผ่านเกณฑ์ จำนวน 13 ร้าน ในภาพรวมทุกหมวด ต้องผ่านเกณฑ์มาตรฐานมากกว่า ร้อยละ 70 มีร้านผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 11 ร้าน ร้อยละ 23.91

ตาราง 3 เปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยก่อน-หลังการใช้รูปแบบการดำเนินงานยกระดับมาตรฐาน Good Pharmacy Practice: GPP (n=36)

ข้อกำหนดตามประกาศฯ	คะแนนประเมิน				t	p
	ก่อน		หลัง			
	Mean	SD	Mean	SD		
หมวด 1 สถานที่	67.40	20.66	96.58	4.58	8.46	.01**
หมวด 2 อุปกรณ์	67.44	17.69	100	0.00	11.04	.01**
หมวด 3 บุคลากร	71.06	18.30	97.33	5.09	9.19	.01**
หมวด 4 การควบคุมคุณภาพยา	66.55	16.18	88.72	4.72	8.33	.01**
หมวด 5 การให้บริการทางเภสัชกรรมในร้านยา	68.61	15.41	93.14	9.79	8.31	.01**
ภาพรวม	64.70	11.99	95.15	2.54	15.35	

ผลการประเมินมาตรฐานหลังการพัฒนาโดยใช้รูปแบบฯ พบว่า ทุกร้านที่สมัครใจเข้าร่วมกระบวนการพัฒนา ผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานทั้งหมด เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยรายหมวดของร้านขายยาก่อนและหลังเข้าร่วมกระบวนการพัฒนา พบว่า ทุกหมวดมีค่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) ตาราง 2-3

3.ความพึงพอใจของผู้รับบริการร้านขายยาแผนปัจจุบันที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน GPP

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจของผู้รับบริการร้านขายยาแผนปัจจุบันที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน GPP ของจังหวัดสิงห์บุรี

ความพึงพอใจ	ผลการประเมินความพึงพอใจ		
	Mean	SD	ระดับ
ด้านสถานที่	4.06	0.94	มาก
ด้านบุคลากร	4.02	0.94	มาก
ด้านอุปกรณ์	4.01	0.99	มาก
ด้านการควบคุมคุณภาพยา	4.01	0.96	มาก
ด้านการให้บริการทางเภสัชกรรมในร้านยา	4.00	0.98	มาก
ความพึงพอใจในภาพรวม	4.01	0.99	มาก

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการร้านขายยาแผนปัจจุบันที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน GPP ในร้านขายยาแผนปัจจุบัน ของจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผู้รับบริการมีความพึงพอใจในภาพรวมระดับมาก โดยมีความพึงพอใจด้านสถานที่ สูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านบุคลากร ด้านอุปกรณ์ ด้านการควบคุมคุณภาพ และ ด้านการให้บริการทางเภสัชกรรมในร้านยา ตามลำดับ ตาราง 4

วิจารณ์

กระบวนการพัฒนาโดยใช้รูปแบบการดำเนินงานยกระดับมาตรฐาน GPP ในร้านขายยาแผนปัจจุบัน ของจังหวัดสิงห์บุรี ดำเนินการบนพื้นฐานวงจรคุณภาพ (PDCA) เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง จากผลการศึกษาพบว่า หลังจากผู้ได้รับใบอนุญาตมีการประเมินตนเองร่วมกับเจ้าหน้าที่ตามเกณฑ์มาตรฐาน ครั้งที่ 1 มีร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ขย.1) ที่สมัครใจเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาโดยใช้รูปแบบฯ จำนวน 36 ร้าน ไม่สมัครใจเข้าร่วมกระบวนการพัฒนา 10 ร้าน เนื่องจากอาจไม่มีความพร้อมในการดำเนินงานและไม่ประสงค์ต่ออายุใบอนุญาต ร้านผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประเมินครั้งที่ 1 จำนวน 11 ร้าน เป็นร้านที่เปิดกิจการมาน้อยกว่า 5 ปีและมีเภสัชกรเป็นผู้รับใบอนุญาต มีความเข้าใจและพร้อมปฏิบัติตามเกณฑ์ โดย 9 ร้านเป็นร้านขายยาที่ขออนุญาตหลังวันที่ 25 มิถุนายน 2557 ซึ่งทั้ง 11 ร้าน ผู้วิจัยให้เป็นแกนนำกระบวนการพัฒนาโดยและเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนา ผลการประเมินมาตรฐานครั้งที่ 2 โดยเจ้าหน้าที่ พบว่า ทั้ง 36 ร้าน ผ่านเกณฑ์การประเมินทั้งหมด มีคะแนนเฉลี่ยผลการประเมินมาตรฐานภาพรวมเพิ่มขึ้น ก่อนเข้ากระบวนการพัฒนาฯ ($\bar{x}=64.70, SD=11.99$) หลังเข้ากระบวนการพัฒนา ($\bar{x}=95.15, SD=2.54$) คะแนนเฉลี่ยผลการประเมินมาตรฐานจำแนกรายหมวดเพิ่มขึ้น มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยหมวดที่มีการพัฒนาได้ดี คือ หมวดบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ภาณุโชติ ทองยัง พบว่า การพัฒนาร้านขายยาแผนปัจจุบันให้ได้มาตรฐาน GPP โดยสร้างการมีส่วนร่วม ทำให้เกิดการพัฒนผ่านเกณฑ์มาตรฐานจาก 2 แห่ง เป็น 22 แห่ง ภายใน 6 เดือน และ เทพศักดิ์ อังคณาวิศิษฐ์ พบว่า ความพร้อมของร้านขายยาในการปรับปรุงให้ได้มาตรฐานมากที่สุด คือ ด้านสถานที่ สำหรับผลการประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการร้านขายยาแผนปัจจุบันที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน GPP ของจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผู้รับบริการมีความพึงพอใจในภาพรวมระดับมาก โดยมีความพึงพอใจสูงสุด ด้านสถานที่ รองลงมา คือ ด้านบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พรศักดิ์ มธุรส ที่พบว่าผู้บริโภคมีทัศนคติที่ดีให้ความสำคัญสูงสุด ด้านบุคลากร และด้านสถานที่ จากผลการศึกษาสรุปปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ การสร้างรูปแบบการพัฒนาที่เน้นการสร้างการมีส่วนร่วม สร้างเวทีให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การติดตามเยี่ยมให้กำลังใจ ไม่มุ่งการบังคับใช้กฎหมายเพียงอย่างเดียว จนเกิดแรงผลักดันภายในทำให้เกิดการพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

1. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดระยะเวลาผู้รับอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน และผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการ ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน พ.ศ. 2556. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนพิเศษ 215 ง วันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2560 หน้า 1
2. ประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการผ่านการตรวจประเมิน ตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนพิเศษ 123 ง ลงวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๙ หน้า 17
3. สำนักยา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) คู่มือการตรวจประเมิน วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน สำหรับร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.๑).พิมพ์ครั้งที่ 1 พฤศจิกายน ๒๕๕๘.
4. Deming in Mycoted. (2004). Plan Do Check Act (PDCA) [Internet]. [cited 2018 Jan 20] Available from: <http://www.mycoted.com/PDCA>
5. เทพศักดิ์ อังคนาวินิจฉัย (2557).ศึกษาความพร้อมของร้านขายยาแผนปัจจุบัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในการปฏิบัติตาม (ร่าง) ประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องวิธีปฏิบัติ (ร่าง) ประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน.วารสารองค์การเภสัชกรรม.2557;40:27-36.
6. พรศักดิ์ มธุรส.พฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภคต่อร้านขายยาแผนปัจจุบันในอำเภอเมือง จังหวัดพังงา.วารสารอาหารและยา.2557;21:32-40.
7. ภาณุโชติ ทองยัง และคมทวน คมวุฒิการ.การพัฒนาสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันในจังหวัดสมุทรสงครามสู่มาตรฐาน GPP อย่างมีส่วนร่วม.วารสารอาหารและยา.2561;25:39-48.